Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0420U100854

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 07-07-2020

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Федіна Олена Володимирівна

2. Fedina Olena Volodimirivna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: кандидат наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 10.02.02

Назва наукової спеціальності: Російська мова

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 30-06-2020

Спеціальність за освітою: Переклад

Місце роботи здобувача: Комунальний заклад "Гімназія № 6" Кам'янської міської ради

Код за ЄДРПОУ: 23641799

Місцезнаходження: пр. Гімназичний, 63, м. Кам'янське, Дніпропетровська обл., 51925, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 08.051.05

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, 72, м. Дніпро, Дніпропетровський р-н., Дніпропетровська обл., 49010, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, 72, м. Дніпро, Дніпропетровський р-н., Дніпропетровська обл., 49010, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 16.21.51

Тема дисертації:

1. Фразеосемантичне поле концепту людина в російській мові: функційно-прагматичний аспект

2. Phraseosemantic Field of the Concept a human being in the Russian language: Functional and Pragmatic Aspect

Реферат/анотація:

1. Об’єктом дослідження в дисертації є фразеологічні одиниці (далі – ФО) російської мови, які називають людину. На відміну від вузького розуміння – тільки фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності та фразеологічні сполучення, під фразеологізмом у широкому сенсі, усталеному в лінгвістиці, розуміємо 1) ФО, які мають форму самостійного речення, та різні звороти розмовно-побутового мовлення; 2) ФО, які мають форму словосполучення. Тобто, під широким обсягом фразеології ми визнаємо все те, що не є словом і відтворюється в готовому вигляді. Це критерій узуальний: всі поєднання слів, як непредикативні, так і предикативні, які відтворюються в мові відповідно до узусу вживання – фразеологізми. Мета дослідження – виявити характерологічні ознаки досліджуваного концепту, способів їхньої маніфестації як засобів

віддзеркалення образу людини. Методи дослідження. Дослідження мовного матеріалу проведене з використанням як загальнонаукових (аналіз і синтез), так і власне лінгвістичних методів (компонентний і контекстуальний аналіз). Теоретична значущість дисертації полягає в обґрунтуванні системного підходу до дослідження семантики фразеологізмів; у комбінуванні семантичного та лінгвокультурологічного аналізу фразеологізмів для опису мовної та культурної семантики фразеологізмів; в узагальненні механізмів фразеогенезісу. Отримані висновки сприяють поглибленню уявлень про національно-мовну картину світу, про специфіку етнічної свідомості. Проведене дослідження дозволяє глибше зрозуміти культурологічні особливості фразеологічних одиниць на позначення людини. Результати дослідження проведеного аналізу сприятимуть уточненню та розвитку основних положень концептуального та лінгвокультурного підходу до структурної організації концепту, вивченню особливостей співвідношення елементів структури концепту й семантики фразеологічних одиниць. Практична значущість дисертації визначено тим, що отримані результати дослідження знайдуть своє застосування у лексикографічній практиці під час лексикографічних описів та укладанні фразеологічних, загальномовних, етимологічних, етнолінгвістичних, етнографічних словників. Теоретичні положення стануть у нагоді в навчальних студіях не лише філологічного спрямування, а й етнопсихологічного, фольклорного, педагогічного тощо, під час викладання курсів з фразеології, етнолінгвістики, лінгвокультурології, когнітивної лінгвістики. Фактичний матеріал дасть змогу розширити семантичну базу фразем російської мови, а також може бути корисним під час підготовки навчальних посібників для студентів філологічних факультетів та учнів загальноосвітніх закладів, під час написання курсових та магістерських дипломних проектів. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше з позиції лінгвокультурології здійснено лінгвокогнітивний опис сталих мовних одиниць на позначення фразеополя людина: впорядковано базу фразеологічних одиниць на позначення внутрішніх та зовнішніх характеристик людини; проведено семантичний аналіз фразеосемантичного поля концепту людина й експлікація концепту людина з урахуванням гендерних стереотипів; з'ясовано екстралінгвістичні фактори, які впливають на динаміку концепту людина; запропоновано лінгвокультурологічний аспект семантико-когнітивного дослідження фразеологічних одиниць антропоцентричної репрезентації; розглянуто структуру концепту людина. Перспектива подальшого дослідження. Дослідження антропоцентричної фразеології в лінгвокультурологічному, когнітивному і семантичному аспектах не лише доповнює та збагачує фразеологію новими знаннями, але й окреслює перспективи подальших досліджень, як-от детальне дослідження характерних для образу-концепту людина дискурсів та пов'язаних з ними стратегій і тактик мовної поведінки комунікантів, усебічне вивчення фразеологізмів у дискурсивно-прагматичному плані, у питанні перетину семантичних фразеологічних полів, місця фразеології в аформістичній картині світу.

2. In the thesis the object of study is phraseological units in the Russian language which name a human being. A phraseological unit is defined in the larger relationship, in distinction from narrow view of phraseology (only phraseological fusions, phraseological unities, collocations) as 1) phraseological units which are in the form of a sentence or different clauses of everyday speech; 2) phraseological units which are in the form of word-groups. Thus, we understand that the larger relationship of phraseology is everything which is not a word and can be reconstructed for its future use. This criterion is usual: all non-predictive or predictive word combinations, which are reflected in the language due to usage, are phraseological units. In other words, we classify all fixed word groups regardless of their characteristics as an object of phraseology. The aim is to identify features of the researched concept, the ways of their manifestation and means of representing human character. Research methods. The study of language material was conducted using both general scientific (analysis and synthesis) and actual linguistic methods (component and contextual analysis). Theoretical value of the research centers around the closer definition and development of the main provisions of the conceptual and linguocultural approach to the part of the structural organization of the concept, the study of the peculiarities of the correlation between elements of this linguocultural concept and semantics of phraseological units, and therefore searching for the answer how culture is reflected in a language, what cultural information linguistic units carry. The obtained conclusions will contribute to the deepening of knowledge of linguistic world view, unique features of ethnical mentality. The results of the investigation of the concept of a human being according to the phraseology of the

Russian language may help to analyze other concepts as well. The practical relevance of the thesis is determined by the fact that the attained results of the research will be applied in the lexicographic practice for lexicographic descriptions and construction of the phraseological, common-language, etymological, ethnolinguistic, ethnographic dictionaries. The theoretical principles will be used in the studies of not only philological direction but ethno-psychological, folklore, pedagogical, etc., while teaching courses in phraseology, ethnolinguistics, cultural linguistics, cognitive linguistics. The actual material gives an opportunity to expand the semantic base of the Russian language phrasemes, it might be useful for preparation of textbooks for students of the philology faculties and students of the general education institutions, while working on the course papers and master's degree projects. The scientific novelty of the dissertation research is to substantiate a systematic approach to the study of the semantics of phraseologisms; in the combination of semantic and linguocultural analysis of phraseologisms to describe the linguistic and cultural semantics of phraseologisms; in generalization of mechanisms of phraseogenesis. The scientific novelty of research also consists in a new, integrated approach to the study of phraseological units (including proverbs, sayings, eloquent expressions and so on), including additional data of the anthropocentric paradigm not only from linguistics, but also from cognitive linguistics, linguocultural studies etc., in other words, disciplines that appeal to national linguistic awareness and problems of linguistic thinking. Directions for future research. The study of anthropocentric phraseology in linguo-cultural, cognitive and semantic aspects not only replenishes and deepens phraseology with new knowledge, but also outlines the directions for further research, such as a detailed study of discourses specific for an image-concept of "a human being" and related strategies and tactics of the communicators' linguistic behavior, comprehensive study of phraseologisms in discursive and pragmatic aspects, issue of the semantic phraseological fields overlapping, position of phraseology in the aphoristic world-image.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шепель Юрій Олександрович
2. Shepel Yurij Olexandrovich

Кваліфікація: д.філол.н., 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Габідулліна Алла Рашатівна

2. Gabidullina Alla Rashativna

Кваліфікація: д.філол.н., 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Педченко Людмила Вадимівна

2. Pedchenko Lyudmila Vadimivna

Кваліфікація: к. філол. н., 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Попова Ірина Степанівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Попова Ірина Степанівна

Відповідальний за підготовку облікових документів

Реєстратор

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Т.А.